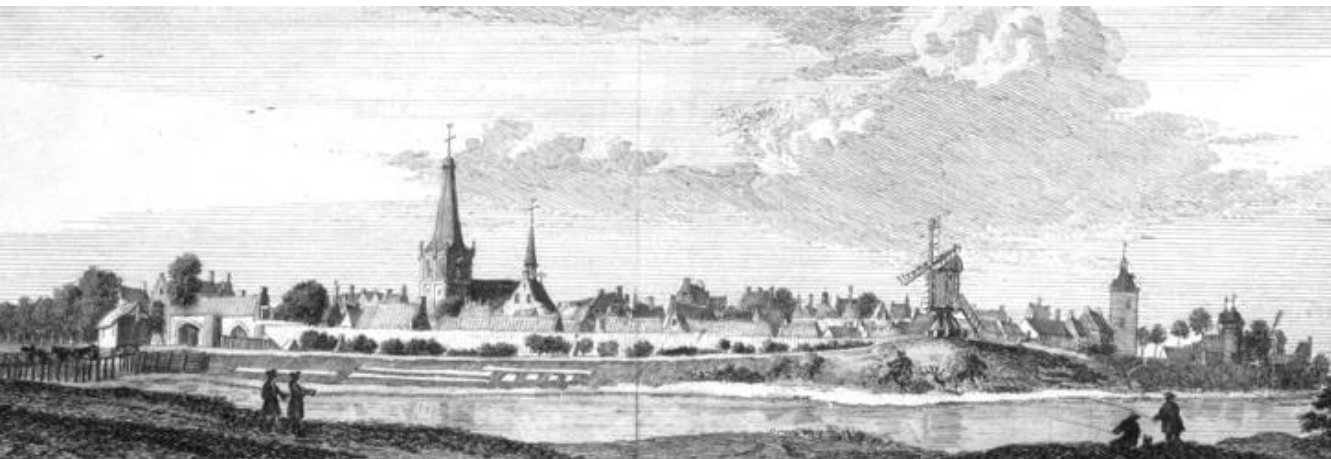

CULTUURHISTORISCHE QUICKSCAN

BELDERSTRAAT 16

TE DOETINCHEM

GEMEENTE DOETINCHEM

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Milieu

Cultuurhistorische quickscan

Belderstraat 16 te Doetinchem in de gemeente Doetinchem

Opdrachtgever	Gemeente Doetinchem Postbus 9020 7000 HA Doetinchem
Project	DOE.GEM.QCH
Rapportnummer	15075922
Status	Conceptrapportage
Versienummer	C1
Datum	7 oktober 2015
Vestiging	Doetinchem
Auteur	Ir. E.M. ten Broeke
Paraaf	
Autorisatie	Ing. L.B. Oost
Paraaf	

© Econsultancy bv, Doetinchem
Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)
ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

Administratieve gegevens plangebied	
Projectcode en nummer	15075922 DOE.GEM.QCH
Toponiem	Belderstraat 16
Opdrachtgever	Gemeente Doetinchem
Gemeente	Doetinchem
Plaats	Doetinchem
Provincie	Gelderland
Kadastrale gegevens	Gemeente Ambt-Doetinchem, sectie A, nummer 4454 (ged.).
Omvang plangebied	Circa 1.000 m ²
Kaartblad	40 F (1:25.000)
Coördinaten centrum plangebied	X: 214.615 / Y: 442.020
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Doetinchem
Uitvoerders	Econsultancy, Ir. E.M. ten Broeke

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	CULTUURHISTORISCH BELEID.....	2
3	KWALITEIT EN WAARDE VAN CULTUURHISTORIE	6
	3.1 Waarderingscriteria voor het onderdeel archeologie.....	7
	3.2 Waarderingscriteria voor het onderdeel historische geografie	8
	3.3 Waarderingscriteria voor het onderdeel historische (steden)bouwkunde	9
4	LIGGING ONDERZOEKS- EN PLANGEBIED	10
	4.1 Afbakening van het plangebied	10
	4.2 Huidige situatie	10
	4.3 Toekomstige situatie.....	10
5	FYSISCH-GEOGRAFISCHE, ARCHEOLOGISCHE, HISTORISCH-GEOGRAFISCHE EN HISTORISCH-BOUWKUNDIGE CONTEXT VAN HET PLANGEBIED EN OMGEVING.....	11
	5.1 Geologie, geomorfologie en bodemkunde	11
	5.2 Archeologische waarden	17
	5.3 Historische geografie	21
	5.4 Historische bouwkunde	27
6	CULTUURHISTORISCHE WAARDEN.....	27
	6.1 Cultuurhistorische waarden archeologie	27
	6.2 Cultuurhistorische waarden historische geografie.....	27
	6.3 Cultuurhistorische waarden historische bouwkunde	28
7	CONCLUSIE	28
	LITERATUUR.....	30
	BRONNEN	31

LIJST VAN AFBEELDINGEN

- Figuur 1. Situering van het plangebied binnen Nederland
- Figuur 2. Detailkaart van het plangebied
- Figuur 3. Situering van het plangebied binnen de Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Gelderland (legenda zie volgende bladzijden)
- Figuur 4. Kwaliteiten en de waarderingscriteria voor de drie facetten van cultuurhistorie
- Figuur 5. Waarderingscriteria en operationele parameters archeologie
- Figuur 6. Waarderingscriteria en operationele parameters historische geografie
- Figuur 7. Waarderingscriteria en operationele parameters historische (steden)bouwkunde
- Figuur 8. Luchtfoto van het plangebied
- Figuur 9. Situering van het plangebied binnen de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Doetinchem (legenda zie volgende bladzijde)
- Figuur 10. Situering van het plangebied binnen het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Figuur 11. Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart van Nederland
- Figuur 12. Situering van het plangebied binnen de archeologische beleidskaart van de gemeente Doetinchem (legenda zie volgende bladzijde)
- Figuur 13. Archeologische Gegevenskaart van het onderzoeksgebied
- Figuur 14. Situering van het plangebied binnen de Hottingerkaart uit 1773-1794 vanuit kaartblad 85
- Figuur 15. Situering van het plangebied binnen de Kadastrale kaart uit 1822 (Minuutplan)
- Figuur 16. Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1830-1850
- Figuur 17. Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1898 (Bonneblad)
- Figuur 18. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1957
- Figuur 19. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1977
- Figuur 20. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1995
- Figuur 21. Overzichtsfoto's van het plangebied en omliggende terreindelen

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Doetinchem een cultuurhistorische quickscan uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Belderstraat 16 te Doetinchem in de gemeente Doetinchem.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een mogelijke verandering van de bestemming.

Het doel van het cultuurhistorisch onderzoek is om aan de hand van archief- en literatuuronderzoek, veldwerk, analyse en interpretatie inzicht te bieden in de historisch-ruimtelijke ontwikkelingsgeschiedenis, het structuurbeeld en het ruimtebeeld van het plangebied. Het onderzoek is gericht op de volgende drie facetten¹:

- Archeologie; dit facet betreft de aanwezigheid van fysiek waarneembare resten en sporen in/op de bodem die informatie verschaffen over vroegere menselijke samenlevingen, dan wel de verwachtingswaarde/trefkans om archeologische resten en sporen aan te treffen.
- Historische geografie; Bij dit facet gaat het om de wisselwerking tussen de mens en de fysieke omgeving. Die wisselwerking kan tot uiting komen in de landschappelijke elementen en ruimtelijke patronen.
- Historische (steden)bouwkunde; bij dit facet gaat het zowel om de constructieve en technische kenmerken van gebouwen en tuinen, als om de architectuurhistorische aspecten. Op een hoger schaalniveau betreft dit facet ook de stedenbouwkundige waarden.

Op basis van de uitwerking van gegevens is het plangebied op deze drie facetten gewaardeerd.

Figuur 1. Situering van het plangebied binnen Nederland

Figuur 2. Detailkaart van het plangebied

¹ Ruijgrok & Bel, 2008

2 CULTUURHISTORISCH BELEID

Nationaal: Nota Ruimte en Nota Belvedere

Het rijk hecht in de Nota Ruimte aan borging en ontwikkeling van gebieden en structuren met zowel (inter)nationaal erkende als voor Nederland kenmerkende cultuurhistorische waarden, waarbij het rijk zich met name richt op de Nationale Landschappen. Nationale landschappen moeten behouden blijven, duurzaam beheerd en waar mogelijk worden versterkt. In algemene zin geldt dat binnen nationale landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits de kernkwaliteiten van het landschap worden behouden of versterkt ('ja-mits'-regime).

In de Nota Belvedere wordt de relatie tussen het ruimtelijk beleid en de cultuurhistorie aangeduid. De doelstelling met betrekking tot het ruimtelijke beleid luidt: Het erkennen en herkenbaar houden van cultuurhistorische identiteit in zowel het stedelijke als landelijke gebied, als kwaliteit en uitgangspunt voor verdere ontwikkelingen. Daarvoor worden een vijftal richtingen aangegeven, waaronder:

- vroegtijdige en volwaardige afweging;
- volwaardig betrekken van cultuurhistorie bij planologische procedures en planvormingsprocessen.

In de nota Belvedere worden verspreid over heel Nederland cultuurhistorische meest waardevolle gebieden aangegeven, de zogenoemde Belvederegebieden. Daar geldt een speciale aandacht voor het versterken en benutten van de cultuurhistorische identiteit en de daarvoor bepalende kwaliteiten (fysieke dragers).

Het plangebied maakt geen deel uit van Belvederegebied zoals gedefinieerd in de Nota Belvedere. Voor het plangebied geldt alleen het algemene verwoorde beleid ten aanzien van cultuurhistorie.

Provinciaal en gemeentelijk: Structuurvisie, Cultuurhistorische Waardenkaart

Het cultuurhistorisch beleid van de provincie Gelderland staat in de nota 'Belvoir'. Hierin is vastgelegd hoe de provincie omgaat met het cultuurhistorisch erfgoed. Het cultuurhistorisch beleid van de provincie Gelderland van 2005 tot en met 2008 ligt vast in de nota Belvoir². Aan Belvoir³ wordt momenteel gewerkt. De provincie Gelderland heeft gebieden waar de combinatie van landschappelijke en cultuurhistorische verschijnselen grote waarde hebben, als waardevolle landschappen opgenomen op de beleidskaart 'ruimtelijke structuur'. Voor de overige gebieden met aardkundige kwaliteiten vraagt de provincie om rekening te houden met de kwaliteiten bij bestemming, inrichting en beheer. De kernnota "Doetinchem Cultuurhistorierijk!" van de gemeente Doetinchem sluit hier bij aan en komt in aanmerking voor de status van structuurvisie. De gemeente Doetinchem kenmerkt zich door diversiteit in karakteristieken en dit leidt er dan ook toe dat ze in twee aandachtsgebieden valt: de "Achterhoek rond het natte midden" en "de Oude riviervlakte: Liemers". Het plangebied ligt binnen het tweede aandachtsgebied.

De cultuurhistorische waarden van de provincie Gelderland zijn weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart (zie figuur 3).² Op deze kaart ligt het plangebied niet binnen een cultuurhistorisch element (punt-, lijn- dan wel vlakelement). Ook in de directe omgeving van het plangebied komen geen cultuurhistorisch kenmerkende elementen voor. Het plangebied wordt gerekend tot de bebouwde kom (van Doetinchem) dan wel tot een sterk veranderd gebied. Ten noordwesten van het plangebied wordt het gebied buiten de bebouwde kom gerekend tot het gebied van de oude ontginningen op afwisselend plateaus en laagten. Tevens behoort dit gebied grotendeels tot het inundatiegebied van de IJssellinie.

² <http://flamingo.prvgl.nl/viewer/app/Geldershecultuurhistorie>

Figuur 3. Situering van het plangebied binnen de Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Gelderland (legenda zie volgende bladzijden)

DNA-kaart Punt elementen

- Grafheuvel
- Celtic field
- Relicten van ijzerindustrie
- Romeinse Wachtoren
- Romeinse Villa
- Romeinse Vermoedelijke Wachtoren
- Romeinse Vermoedelijk castellum
- Romeinse Tempel
- Romeinse Pottenbakkerij
- Romeinse Castra
- Romeinse Castellum
- Romeins marskamp
- Religieus erfgoed
- NHW Overige
- NHW Kazemat 1939-1940
- NHW Inundatiemiddel
- NHW Houten object
- NHW Groepsschuilplaats 1939-1940
- NHW Groepsschuilplaats 1914-1918
- NHW Fort
- NHW Batterij
- Linie van Spees, Sluis
- Linie van Spees, Kazemat
- Linie van Spees, Fort
- Ijssellinie, overig
- Ijssellinie, kazemat/bunker
- Waterstaatskundig relict

- Sprengkop
- Bijbehoren Apeldoorns Kanaal
- Sluis
- Brug
- Huisterp
- Boerderijplaats voor 1850
- Scholtenboerderij
- Andere grote boerderij
- Ijsselhoeve
- Molenromp
- Windmolen
- Rosmolen
- Watermolen restant
- Watermolen herkenbaar
- Watermolen compleet
- Gemaal
- IJzergieterij
- Steenfabriek - Schoorsteen
- Steenfabriek - Relict
- Steenfabriek - Complex
- Oud Landgoed
- Landhuis verdwenen
- Landhuis
- Havezate
- Jachtslot
- Radio Kootwijk
- Waardevol boerendorp
- Arbeidersnederzetting

- Fort
- Kasteelplaats
- Kasteel
- Artillerie-schietkamp
- Infanterie-schietkamp
- Vliegveld
- Ringwalburcht
- Motte
- Schans
- Vesting
- Garnizoenstad
- Handelsstad

DNA-kaart Lijn elementen

- (Sprengen) beek
- Bestaande Kade
- Grift
- Hanzeweg
- Hessenweg
- Historische dijk/kade
- Historische waterloop
- Ijssellinie defensiewerk
- Inundatiedijk
- Kanaal
- Keerdijk
- Landweer
- Leigraaf
- Linie van Spees, Liniedijk
- Linie van Spees, Liniedijk, bestaand

DNA-kaart Landgoederen

- Bestaand landgoed
- NSW-Landgoed

DNA-kaart Bodemgebruik

- Bos en parkgebied
- Oud bos
- Oud bos en parkgebied
- Oud bouwland
- Strandwal
- Heide
- Stuifzand
- Zandrug

DNA-kaart Landschap

- Waardevol escomplex
- Waardevol open komgebied
- Waardevol broekgebied
- Waardevol oud broekgebied
- Waardevol bekenlandschap
- Waardevol veengebied
- Waardevolle heideontginning
- Jonge ontginning 'Scholtenstijl'
- Oudhoevig land
- Oudhoevig land 'Scholtenstijl'

 Linie van Spees, Liniedijk, restant

 Liniedijk

 Ringdijk

 Romeins waterwerk

 Vermoedelijk Romeins wegtrace

 Watergang open komgebied

 Watergang waardevol broekgebied

 Watergang waardevol veengebied

 Wetering

DNA-kaart Grenzen en Bebouwing

 Romeinse nederzetting

 Beschermde buitenplaats

 Bebouwing

 Begrenzing militair terrein

 Circumvallatielinie

 Verboden kring Nieuwe Hollandse Wa

 Grens Nieuwe Hollandse Waterlinie

DNA-kaart Inundatiegebieden

 Grebbelinie

 Hollandsche Waterlinie

 IJssellinie

 Linie van Spees

DNA-kaart Water

 Romeins waterwerk

 Wiel

 (Sprengen) beek

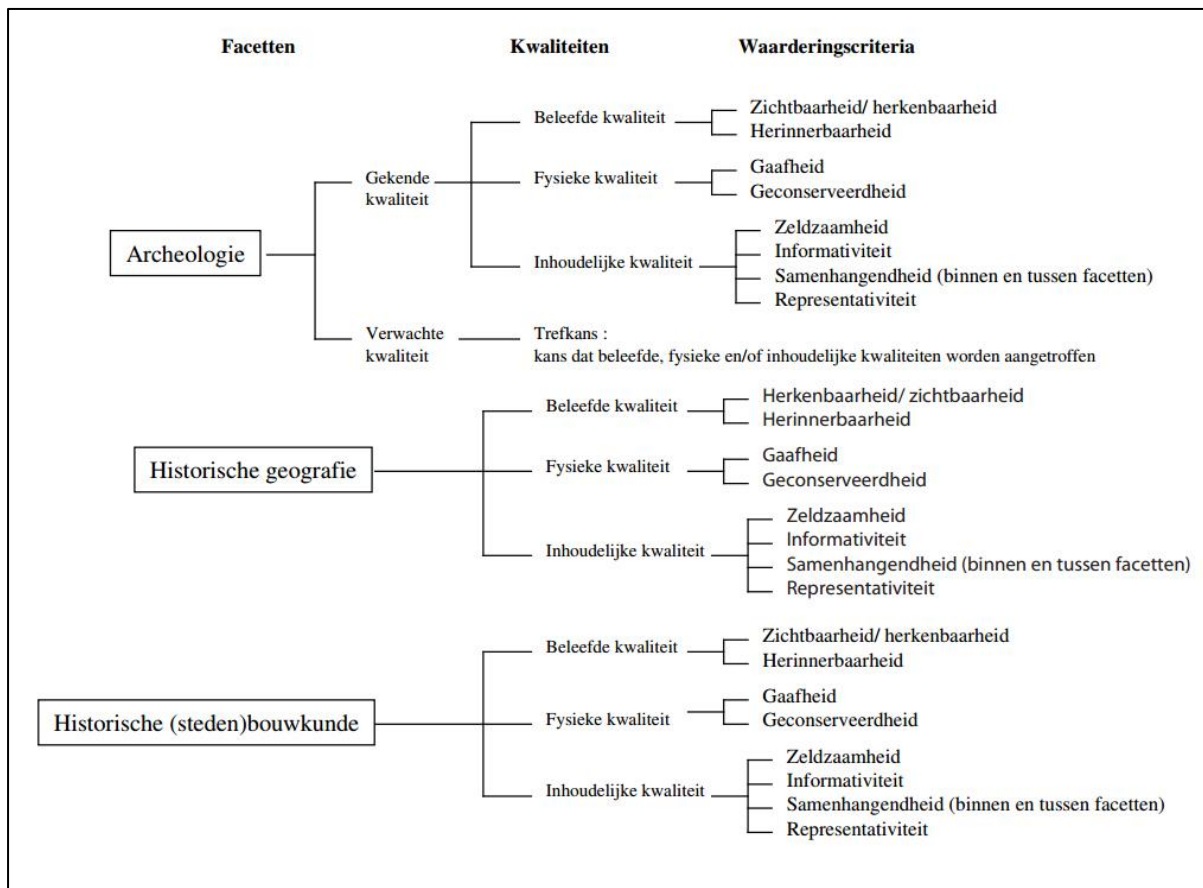
 Oude rivierloop

3 KWALITEIT EN WAARDE VAN CULTUURHISTORIE

Voor het waarderen van de cultuurhistorische aspecten binnen een plangebied zijn zogenaamde objectieve individuele waarderingscriteria opgesteld. Uitgangspunten waarop deze criteria gebaseerd zijn betreffen drie kwaliteiten, te weten de beleefde, de fysieke en de inhoudelijke kwaliteit³:

- Beleefde kwaliteit; deze kwaliteit weerspiegelt in hoeverre men aan een gebied of aan een object iets kan beleven. Het gaat dan om 'zichtbaarheid/herkenbaarheid', als ook om 'herinnerbaarheid'.
- Fysieke kwaliteit; dit betreft de fysieke conditie van een gebied of object. Bepalend daarvoor zijn hoe 'gaaf' het gebied of object is, en of het al dan niet goed en duurzaam 'geconserveerd' is.
- Inhoudelijke kwaliteit; bij dit punt is de kern van de zaak in welke mate een gebied of object informatie over het verleden verschaft. Maatgevend hiervoor zijn 'zeldzaamheid', 'informativiteit', 'samenhangendheid / ensemblewaarde' en 'representativiteit'.

Onderstaand overzicht toont deze kwaliteiten en de waarderingscriteria voor de drie facetten van cultuurhistorie.

Figuur 4. Kwaliteiten en de waarderingscriteria voor de drie facetten van cultuurhistorie

³ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2009

3.1 Waarderingscriteria voor het onderdeel archeologie

Voor het onderdeel archeologie bestaat een geautoriseerde werkwijze om de waarde van een archeologisch object of vindplaats te bepalen. De waarderingscriteria worden vermeld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3, december 2013), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda. De criteria zijn bedoeld om te bepalen of archeologische objecten/terreinen, indien aanwezig, behoudenswaardig zijn. Deze criteria vormen impliciet een oordeel over de waarde.

Als voor een plangebied nog niet bekend is of er wel of niet archeologische waarden aanwezig zijn dient er eerst een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De behoudenswaardigheid wordt bepaald in de volgorde van 'inventariseren, waarderen en selecteren'. In principe wordt al eerste een bureaustudie uitgevoerd om de mate van verwachting of trefkans op het voorkomen van archeologische waarden te kunnen bepalen. Er zijn een reeks aan parameters (zie onderstaande tabel) die bepalen of en in hoeverre aan de waarderingscriteria voldaan is en daarmee een oordeel over de kwaliteit van de aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. De waardering vindt plaats op een kwalitatieve schaal: laag, gemiddeld, hoog.

Kwaliteiten	Waarderingscriteria	Operationele parameters
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement • relatie met omgeving: passendheid
	Herinnerbaarheid (herinneringswaarde)	<ul style="list-style-type: none"> • verbondenheid met feitelijke historische gebeurtenis • associatie met toegeschreven kwaliteit of gebeurtenis
Fysieke kwaliteit	Gaafheid (compleetheid)	<ul style="list-style-type: none"> • gaafheid aanwezige sporen • ruimtelijke gaafheid: bodemlagen onverstoord, horizontaal • stratificatie intact: bodemlagen onverstoord, verticaal • mobilia in situ: losse onderdelen nog op hun plek • ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling / mobilia en sporen • aanwezigheid antropogeen biochemisch residu
	Geconserveerdheid (technische staat, conservering)	<ul style="list-style-type: none"> • conservering artefacten (metaal/overig) • conservering organisch materiaal
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • het aantal vergelijkbare monumenten (complextypen) van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde microregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld • idem op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart
	Informativiteit (informatiewaarde)	<ul style="list-style-type: none"> • betekenis voor de wetenschap: recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode
	Samenhangendheid (ensemble- of contextwaarde)	<p>Binnen het facet archeologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • synchrone context: wel/niet voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio • diachrone context: wel/niet voorkomen van monumenten uit opeenvolgende perioden binnen de micro-regio <p>Tussen het facet archeologie en de andere facetten van cultuurhistorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • landschappelijke context (fysisch- en historisch geografische gaafheid van het contemporaine landschap) • stedenbouwkundige context
	Representativiteit	<ul style="list-style-type: none"> • kenmerkendheid voor een bepaald gebied of periode • het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd
Verwachte kwaliteiten	Trefkans	<ul style="list-style-type: none"> • kans dat de bovengenoemde parameters gelden voor het studiegebied

Figuur 5. Waarderingscriteria en operationele parameters archeologie

3.2 Waarderingscriteria voor het onderdeel historische geografie

Voor het onderdeel historische geografie worden de waarderingscriteria zichtbaarheid/herkenbaarheid, herinnerbaarheid, gaafheid, geconserveerdheid, zeldzaamheid, informativiteit, samenhangendheid en representativiteit gebruikt.⁴ Elk van deze waarderingscriteria is maatgevend voor de beleefde, fysieke of inhoudelijke kwaliteit van de historische geografie:

- de beleefde kwaliteit: zichtbaarheid/herkenbaarheid en herinnerbaarheid zijn hiervoor waarderingscriteria;
- de fysieke kwaliteit: gaafheid en geconserveerdheid zijn hiervoor waarderingscriteria;
- de inhoudelijke kwaliteit: zeldzaamheid, informativiteit, samenhangendheid en representativiteit zijn hiervoor waarderingscriteria.

In onderstaande tabel worden bij alle genoemde waarderingscriteria tevens operationele parameters vermeld die bepalen of en in hoeverre aan de criteria voldaan is. De waardering plaats op een kwalitatieve schaal: matig waardevol, waardevol en zeer waardevol.

De (fysieke) kenmerken van de historische geografie is op landelijk en regionaal niveau goed bekend en beschreven. Alle provincies beschikken tevens over een cultuurhistorische waardenkaart, die vaak gekoppeld zijn aan streekplannen. Alle provincies moeten namelijk bij het opstellen van hun streekplannen aandacht besteden aan de (cultuurhistorisch) landschappelijke kwaliteit ervan. Op deze kaarten worden de waarderingscriteria echter niet altijd consequent bepaald. Er zijn beschrijvingen en waarderings van het landschap voor handen, maar er is nog geen volledige en eenduidige geautoriseerde beschrijving en waardering van het historisch-geografisch landschap.

Kwaliteiten	Waarderingscriteria	Operationele parameters
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid (herkenbaarheid)	<ul style="list-style-type: none"> • afwisselendheid (diversiteit aan elementen) • zichtbaarheid landschapselementen en patronen (herkenbaarheid) • 'match' met omgeving (passendheid)
	Herinnerbaarheid (herinneringswaarde)	<ul style="list-style-type: none"> • verbondenheid met feitelijke historische gebeurtenis (symboliek) • associatie met toegeschreven kwaliteit of gebeurtenis (symboliek) • ouderdom
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	<ul style="list-style-type: none"> • mate waarin landschapselementen en -patronen in tact zijn • mate waarin oorspronkelijk karakter behouden is (authenticiteit)
	Geconserveerdheid	<ul style="list-style-type: none"> • mate waarin landschapselementen in evenwicht verkeren met de abiotische omgeving (veelal grondwaterstand)
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • het aantal vergelijkbare landschapstypen c.q. patronen, lijnen, elementen, van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde regio
	Informativiteit (informatiewaarde)	<ul style="list-style-type: none"> • betekenis voor de wetenschap • mate waarin het element de sporen toont van zijn ontwikkeling • afleesbaarheid (herkenbaarheid) van de genese van het historisch landschap (landschapstype)
	Samenhangendheid (ensemblewaarde)	<p>Binnen het facet historische geografie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samenhang (tussen lijnen, elementen en patronen): mate waarin elementen onderdeel vormen van een grotere eenheid • mate waarin een element de samenhang begrijpelijk maakt (vormfunctie) <p>Tussen het facet historische geografie en de andere facetten van cultuurhistorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mate van samenhang met archeologische context • mate van samenhang met stedenbouwkundige context
	Representativiteit	<ul style="list-style-type: none"> • kenmerkendheid voor / verbonden aan een bepaald gebied, periode of menselijke activiteit • het aantal vergelijkbare landschapstypen c.q. patronen, lijnen, elementen, van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde regio

Figuur 6. Waarderingscriteria en operationele parameters historische geografie

⁴ Baas & Ligtdag, 1994

3.3 Waarderingscriteria voor het onderdeel historische (steden)bouwkunde

Ook voor het onderdeel historische (steden)bouwkunde bestaat een geautoriseerde manier van waardering, welke wordt gebruikt bij de selectie van bouwkundige monumenten. Deze waarderingscriteria zijn echter zeer vaktechnisch geformuleerd waardoor het voor niet-deskundigen niet altijd duidelijk is waarom de betreffende criteria bepalend zijn voor de waarde. Om te zorgen voor paralleliteit met de waardering van archeologie en historische geografie, zijn er een reeks aan parameters (zie onderstaande tabel) opgesteld die op objectieve wijze de historische waarde van aanwezige (steden)bouw/bebouwing bepalen. De waarderingscriteria zijn dezelfde als gebruikt wordt voor het onderdeel historische geografie. Er wordt gebruik gemaakt van waarderingscriteria en operationele parameters die normaliter bij monumentenselectie geen rol spelen. Zo is het waarderingscriterium 'geconserveerdheid' geen monumentenselectiecriterium. Of een object een monumentale status verdient, hangt niet af van de technische staat waarin het object zich bevindt. Toch is de mate van conservering wel van belang, om daarmee te kunnen bepalen wat het waardeverlies zal zijn wanneer een geplande ingreep de technische staat van een historisch object aantast of wanneer de initiatiefnemer wenst de historische bebouwing te verwijderen/slopen.

Er kan maar beperkt gebruik worden gemaakt van bestaande bronnen in de vorm van bekende en beschermde monumenten. De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumenten (RCE), beschikt over lijsten met rijksmonumenten. Verder beschikken gemeentes vaak over lijsten met gemeentelijke monumenten en lijsten met gebouwen die een zekere basiskwaliteit bezitten en dus een potentieel monument vormen. Verder staan beschermde stads- en dorpsgezichten veelal op kaarten ingetekend. Er bestaan op dit moment bijna geen basiskaarten die de beleefde, fysieke en inhoudelijke bouwkundige waarde van gebouwen of gebieden weerspiegelen.

Kwaliteiten	Waarderingscriteria	Operationele parameters
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid (schoonheid)	<ul style="list-style-type: none"> esthetische kwaliteit: zichtbare uitingen 'match' met omgeving: passendheid
	Herinnerbaarheid (herinneringswaarde)	<ul style="list-style-type: none"> verbondenheid met historische gebeurtenis ouderdom
Fysieke kwaliteit	Gaafheid (herkenbaarheid)	<ul style="list-style-type: none"> compleetheid: mate waarin alle stijlelementen aanwezig zijn authenticiteit: mate waarin oorspronkelijk bouwkundig, stedenbouwkundig karakter en/of de gebruiksfunctie (lege hulzen!) behouden is
	Geconserveerdheid	<ul style="list-style-type: none"> bouwkundige staat
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> het aantal vergelijkbare monumenten (complextypen) uit dezelfde periode binnen dezelfde regio innovativiteit: pionierskarakter
	Informativiteit (informatiewaarde)	<ul style="list-style-type: none"> betekenis voor de wetenschap c.q. belang voor (bouw)geschiedenis mate waarin het bouwwerk/complex de sporen toont c.q. uitdrukking is van o.a. culturele, sociaal-economische, geestelijke, technische bestuurlijke ontwikkelingen
	Samenhangendheid (ensemblewaarde of situationele waarde)	<p>Binnen het facet historische bouwkunde:</p> <ul style="list-style-type: none"> synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de stadswijk/het complex mate waarin element onderdeel vormt van een grotere eenheid mate waarin interieur en exterieur samenhangen <p>Tussen het facet historische bouwkunde en de andere facetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> samenhang met archeologische context samenhang met historisch geografische context
	Representativiteit (cultuurhistorische waarde)	<ul style="list-style-type: none"> kenmerkendheid voor een bepaalde periode of bouwstijl (bouwstijl/periode: 'dit gebouw is nu een typisch voorbeeld van de neorenaissance')

Figuur 7. Waarderingscriteria en operationele parameters historische (steden)bouwkunde

4 LIGGING ONDERZOEKS- EN PLANGEBIED

4.1 Afbakening van het plangebied

Het plangebied heeft oppervlakte van circa 1.000 m² en ligt aan de Belderstraat 16, in de bebouwde kom van Doetinchem, specifiek in de woonwijk De Huet, en tevens in de gemeente Doetinchem (zie figuren 1 en 2). Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ligt het maaiveld op een hoogte van circa 12 m +NAP. Het plangebied is kadastraal bekend als gemeente Ambt-Doetinchem, sectie A, nummer 4454 (ged.).

4.2 Huidige situatie

Het plangebied is momenteel bebouwd met een woning/woonboerderij de Kleine Huet en een bijbehorende dubbelgarage. Op de woning/woonboerderij zit momenteel een maatschappelijke bestemming. De onbebouwde terreindelen rondom de bebouwing zijn deels voorzien van een klinker- of tegelverharding en verder in gebruik als groenstrook/siertuin. Het plangebied wordt grotendeels omgeven door grasvelden/openbaar groen. De Belderstraat loopt langs de zuidwestzijde van het plangebied. Aan de overzijde van de Belderstraat liggen woonpercelen. Verder ten noordoosten van het plangebied ligt een waterpartij (zie figuren 8 en 21).

Figuur 8. Luchtfoto van het plangebied

4.3 Toekomstige situatie

De opdrachtgever is voornemens de locatie te verkopen. Aanleiding van het onderzoek is het inschatten van risico's ten behoeve van mogelijke toekomstige her-/verbouwactiviteiten, alsmede de verandering van de bestemming. Het slopen van de aanwezige bebouwing behoort ook tot de mogelijkheden. Er zijn dus (nog) geen gegevens bekend omtrent uit te voeren ingrepen.

5 FYSISCH-GEOGRAFISCHE, ARCHEOLOGISCHE, HISTORISCH-GEOGRAFISCHE EN HISTORISCH-BOUWKUNDIGE CONTEXT VAN HET PLANGEBIED EN OMGEVING

5.1 Geologie, geomorfologie en bodemkunde

Het plangebied ligt vanuit fysisch-geografisch opzicht in het rivierenlandschap van het Oude IJsseldal. De vormen van dit landschap zijn ontstaan vanaf de laatste ijstijd, het Weichselien (115.000 tot 10.000 jaar geleden) en het Holoceen (10.000 jaar geleden tot heden).

Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 120.000 - 10.000 jaar geleden), bereikte het landijs Nederland niet. In die tijd heerste er in Nederland wel een continentaal periglaciaal klimaat. Dit houdt in dat de omstandigheden erg koud en droog waren. Het landschap in Nederland bestond uit een poolwoestijn, waarin vrijwel geen vegetatie aanwezig was. In de eerste helft van het Weichselien stroomde de Rijn onder andere ter plaatse van het huidige Oude IJsseldal, ten oosten van de stuwwallen van Montferland, richting het glaciale bekken van het huidige IJsseldal. De rivier had het uiterlijk van een verwilderd of vlechtend systeem (van zich telkens verplaatsende, ondiepe stroomgeulen en zand- en grindbanken) en voerde zijn water af door een zeer brede riviervlakte, ook wel aangeduid als het Laagterras. In de tweede helft van het Weichselien (vanaf 60.000 jaar geleden) boog het Rijn-dal langzaam westwaarts af, om tussen Montferland en de Veluwezoom richting de Betuwe en West-Nederland te gaan stromen. Tussen 40.000 en 25.000 jaar geleden heeft het merendeel van de Rijn door dit gebied gestroomd. Daarna verloor ook dit deel van de Rijn stapsgewijs haar afvoer, omdat de nog zuidelijker geleden verbindingen via het Niersdal en uiteindelijk de Gelderse Poort actief werden.

In het Oude IJsseldal is echter tot in ieder geval het einde van het Weichselien een Rijntak actief gebleven. Tijdens de laatste koude periode (het Jonge Dryas, 12.750 tot 11.755 jaar geleden) werd een nieuw, ondiep dal gevormd, welke ook bekend staat als *Terras X*. Hierbinnen zijn nog veel vlechtende riviergeulen bewaard gebleven, welke op basis van de aanwezige topografie nog in het landschap te herkennen zijn. Vanuit de vaak geheel of gedeeltelijk droogliggende bedding kon in het tweede deel van het Jonge Dryas (een zeer droge fase met sterke eolische activiteit) verstuiwingen optreden, waardoor rivierduinen zijn gevormd langs de noordoostzijde van het dal van de Oude IJssel, bovenop het in het Pleniglaciaal reeds gevormde *Laagterras*. De langgerekte en reliëfrijke zandrug tussen Gaanderen, Doetinchem en Doesburg is in feite een reeks rivierduinen die op deze wijze uit het dal van de Oude IJssel zijn opgestoven. Er vormde zich echter ook kleinere rivierduinen op restanten van het Laagterras die binnen het lager gelegen *Terras X* niet zijn weg geërodeerd.

Nog niet duidelijk is of direct aan het begin van het Holoceen de Rijn het gebied van de Oude IJssel definitief verlaten heeft of dat nog tot in het Preboreaal/begin van het Boreaal (tot circa 7000 jaar geleden) een nevengeul actief bleef. Tijdens perioden van hoge Rijnwaterstanden is wel een vrij dikke laag rivierklei afgezet.

Vanaf het Boreaal stroomde er circa 7000 jaar lang bijna geen Rijnwater meer door het dal van de Oude IJssel, welke dus alleen maar zorgde voor lokale afwatering. Pas vanaf de Romeinse tijd werden er weer sedimenten afgezet in het gebied van de Oude IJssel, als gevolg van een toenemende sedimentlast (intensieve houtkap) en overstromingsfrequentie van de Rijn.

Het meest actuele beeld van de landschappelijke ligging van het plangebied als de directe omgeving, wordt weergegeven op de geomorfologische kaart die specifiek voor de gemeente Doetinchem is opgesteld (archeologische waarden- en verwachtingskaart). Volgens deze kaart ligt het plangebied binnen rivierduin (Fer3, zie figuur 9). De rivierduinen zijn binnen het rivierduinlandschap de hooggelegen gebieden met een sterk glooiend reliëf en plaatselijk steile hellingen.

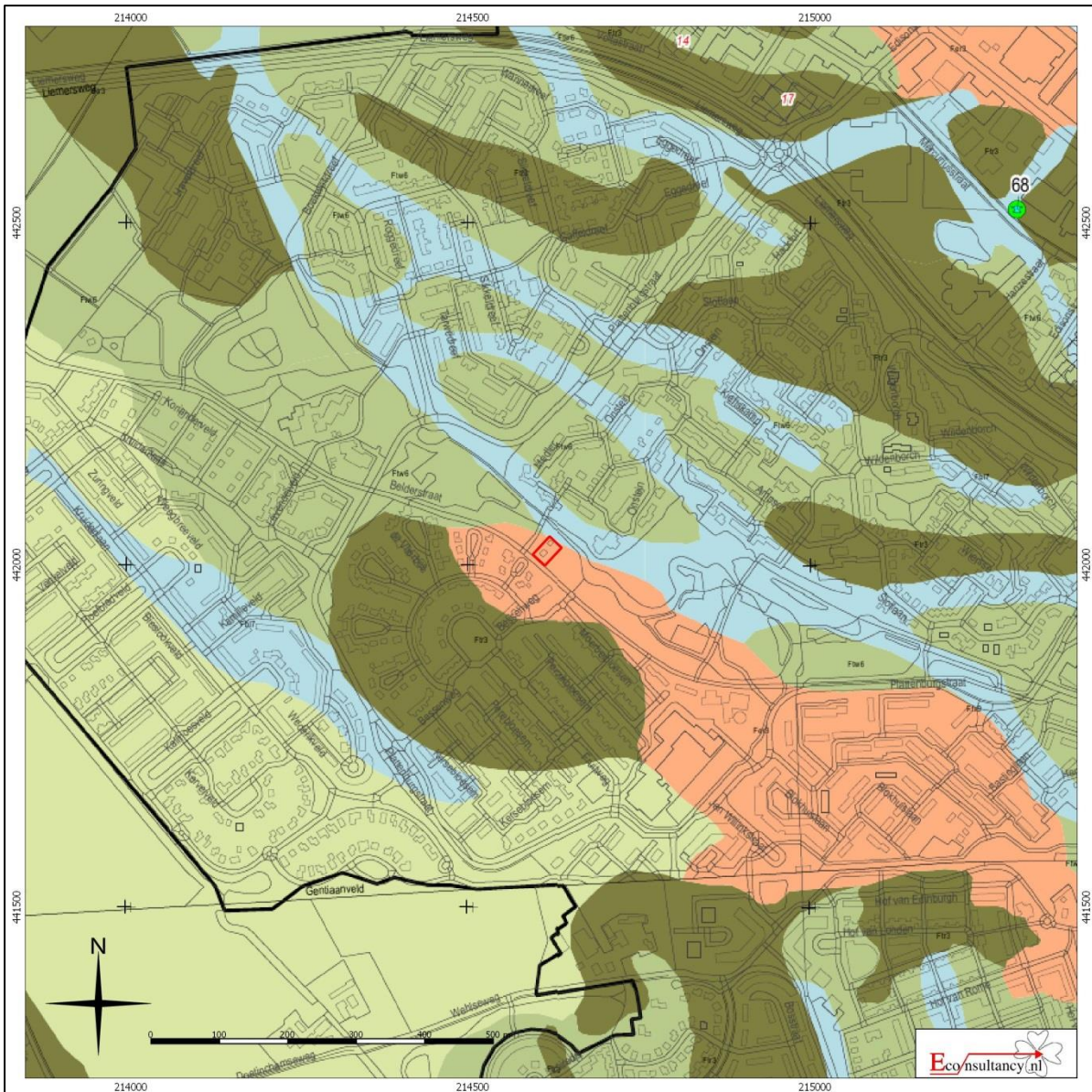
Direct ten noordoosten van het plangebied ligt een oude rivierbedding (Fb17). Hierbinnen komen vele oude, verlaten stroomgeulen voor. Ze liggen in het landschap als geulvormige, langgerekte laagten, waarin in veel gevallen oude kavelsloten liggen. Plaatselijk zijn ze permanent watervoerend en zijn ze als kolken of vijvers in het landschap te herkennen. Kijkend naar het hoogtebeeld van het plangebied als de omgeving is te zien dat de aanwezige bebouwing (en daarmee de woonwijk De Huet) het maaiveld vertroebeld (zie figuur 10). Tevens lijkt door de inrichting van de bebouwde kom veel van het oorspronkelijke reliëf door egalisatie of opvulling te zijn genivelleerd. Redelijkerwijs is nog wel onderscheid te maken in een iets hoger gelegen gebied (ten zuiden begrenst door de spoorlijn Doetinchem-Zevenaar), circa 600 meter ten zuidoosten van het plangebied. Dit betreft de hogere delen van het rivierduin die vermoedelijk ook uitstrekt in noordwestelijke richting en daarmee ter plaatse van het plangebied.

Volgens de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied gekarteerd als een poldervaaggrond, bestaande uit zware zavel (KRn2, zie figuur 11). Dergelijke gronden staan ook wel bekend als oude rivierkleigronden. Dit bodemprofiel zal gevormd zijn in (oude rivier)kleien die tijdens overstromingen in het Vroeg-Holoceen zijn gesedimenteerd binnen zowel het Pleniglaciaal terras als Terras X en mogelijk zelfs op de flanken van rivierduinen uit het Jonge Dryas.

Een opbouw in de vorm van zware zavel geeft aan dat er waarschijnlijk (Vroeg-)Holocene klei tot sedimentatie is gekomen. Het verwachte zandige aandeel (lichte zavel betreft veelal sterk zandige klei tot kleilig zand) is een aanwijzing dat de afdekkende laag komklei vermengd is met de top van de te verwachten onderliggende rivierduinafzettingen door menselijk toedoen (in het verleden uitgevoerde grondverbeteringswerkzaamheden, voordat de grootschalige bodemkartering van Nederland plaatsvond). Dergelijke gronden worden ook wel aangeduid als zanderijgronden.

Direct ten zuidwesten van het plangebied zijn terreinen gekarteerd als ooivaaggrond, bestaande uit lichte zavel (KRd1, zie figuur 11). Dit duidt erop dat een groter aandeel rivierduinzand voorkomt in de bovengrond. Direct ten noordoosten van het plangebied komen juist kalkloze poldervaaggronden voor, bestaande uit zware zavel en lichte klei (Rn95C). Dit bodemprofiel zal gevormd zijn in (jonge rivier)kleien die tijdens overstromingen van de Rijn in het Laat-Holoceen (vooral Romeinse tijd) zijn gesedimenteerd binnen *Terras X*.

Op basis van de gekartereerde bodemopbouw in en direct rondom het plangebied wordt verwacht dat het plangebied op een lager deel/flank van een rivierduin ligt dat bedekt is met overstromingsklei uit het Vroeg-Holoceen, maar dat door agrarische bewerking deze kleilaag opgemengd is met onderliggende rivierduinzand (grondverbeteringswerkzaamheden, vorming van zanderijgronden).

Figuur 9. Situering van het plangebied binnen de archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Doetinchem (legenda zie volgende bladzijde)

Archeologische monumentenzorg in de gemeente Doetinchem Gemeente Doetinchem

Archeologische waarden- en verwachtingskaart
RAAP-rapport 1835 kaartbijlage 1, schaal 1:10.000

legenda

archeologische vindplaatsen

voor exacte locatie vindplaats bij clusters: zie coördinaten in catalogus

periode	vindplaatstype
Nieuwe tijd	nederzetting algemeen
Late Middeleeuwen	huisplaats, onverhoogd
Vroege Middeleeuwen	stad
Middeleeuwen algemeen	versterkt gebouw
Romeinse tijd	infrastructuur
IJzertijd	kerk
Bronstijd	klooster
Neolithicum	versterking
Mesolithicum	urnenveld
Paleolithicum	kerkhof
onbekend	industrie/nijverheid
beginperiode	ijzerbewerking
eindperiode, vindplaatstype	vuursteenbewerking
102 catalogusnummer	infrastructuur
	losse vondst
	onbekend

terreinen op de archeologische monumentenkaart (AMK)

	terrein van hoge archeologische waarde
	terrein van archeologische waarde
15629	AMK-nummer

gebouwde monumenten

	Rijksmonument (gebouwd)
30325	catalogusnummer rijksmonument

overig

	water
	loop van de Slinge in 1822
	grens stedelijk gebied Doetinchem
	grens gemeente Doetinchem

geomorfologie

dekzandlandschap archeologische verwachting

Ede1a	dekzandruggen en -koppen met plaggendek	hoog
Ede1b	dekzandruggen en -koppen met dun plaggendek	hoog
Ede3	dekzandruggen en -koppen	hoog
Ede6	dekzandweelvingen	middelmatig
Ede0	dekzandvlakten en -laagten	laag
Ede8	geïsoleerde laagten in het dekzandlandschap	laag

rivierduinlandschap

Fw1p	rivierduinen met plaggendek	hoog
Fw2p	rivierduinen met dun plaggendek	hoog
Fw3	rivierduinen	hoog
Fw6	reliëfarme rivierduinen	middelmatig
Fw8	geïsoleerde laagten in het rivierduinlandschap	middelmatig
Fw1	hoge stuifzandruggen	hoog
Fw6	stuifzanden	hoog
Fw2	stuifzandlaagten	middelmatig

rivierlandschap

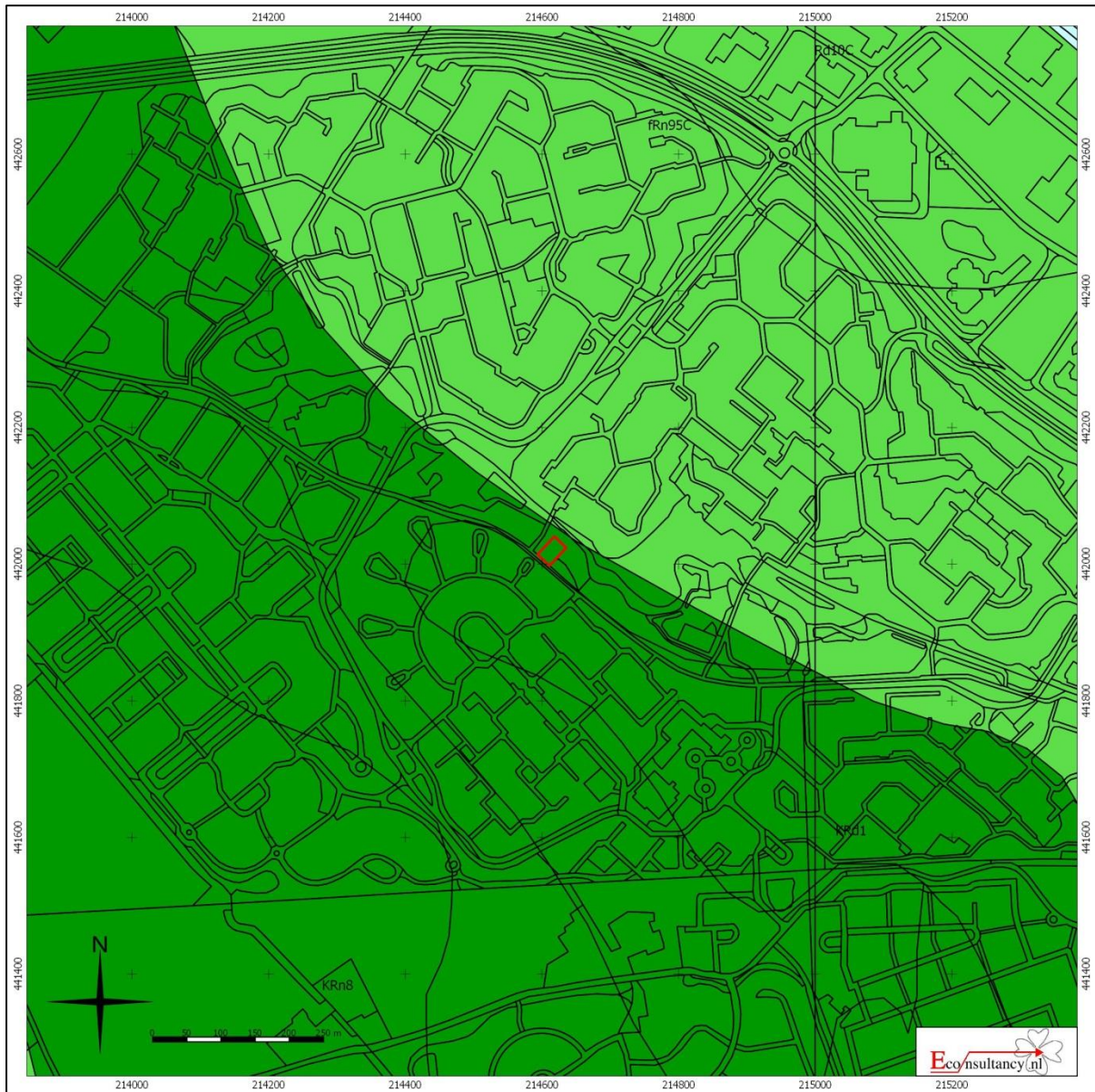
Fw3	hooggelegen terrasresten	hoog
Fw6	middelhoog gelegen terrasresten	middelmatig
Fw8	laaggelegen terrasresten	laag
Fw7	oude rivierbeddingen	laag voor nederzettingen, hoog voor geïsoleerde organische resten

overig

	bovengrond afgegraven (maximaal 50 cm -Mv)	onbekend
	boven- en ondergrond afgegraven (> 50 cm -Mv)	onbekend
35	catalogusnummer verstoringen	
	vergraven	onbekend

Figuur 10. Situering van het plangebied binnen het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

 Associaties	 Oude rivierkleigronden	 Rivierkleigronden
 Brikgronden	 Overige oude kleigronden	 Kalkhoudende bijzonder lutumarme gronden
 Bebouwing	 Ondiepe keileemgronden	 Veengronden
 Dijk	 Leemgronden	 Moerige gronden
 Dikke eerdgronden	 Zeekleigronden	 Water, moeras
 Fluviale afzettingen ouder dan pleistoceen	 Mariene afzettingen ouder dan pleistoceen	 Podzolgronden
 Groeve, gegraven, mijnstort	 Niet-gerijpte minerale gronden	 Kalkloze zandgronden
 Kalksteenverweringsgronden	 Oude bewoningsplaatsen	 Kalkhoudende zandgronden

Figuur 11. Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart van Nederland

5.2 Archeologische waarden

Op basis van de archeologische waarden- en verwachtingskaart is de archeologische beleidskaart voor het gebied binnen de gemeente Doetinchem vervaardigd. Volgens deze kaart heeft het plangebied, dat op rivierduin ligt, een hoge archeologische verwachting voor nederzettingsresten (AWV categorie 6, zie figuur 12). De rivierduinen vormen over het algemeen gunstige bewoningslocaties (hoge ligging en van nature goed ontwaterd). Oude rivierbeddingen hebben in principe een lage archeologische verwachting. Bewoningssporen worden er niet verwacht. Toch is er kans op het aantreffen van archeologische vondsten die verband houden met bewoning op de hogere gronden.

De bekende archeologische waarden staan afgebeeld op figuur 13, een kaart met daarop, binnen een straal van 1 km rondom het plangebied, de indicatieve archeologische waarde en de in ARCHIS geregistreerde AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen.

Op basis van dit kaartbeeld blijkt dat er binnen het plangebied geen gegevens bekend zijn over eventueel aanwezige archeologische complexen. In het onderzoeksgebied zijn een beperkt aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd en betreffen alleen bureau- en booronderzoeken (prospectief onderzoek). Deze onderzoeken hebben geen archeologische vindplaatsen opgeleverd. Ook archeologische resten (losse waarnemingen) die duidelijk wijzen op de aanwezigheid van een archeologisch complex type zijn tot op heden in de omgeving van het plangebied niet aangetroffen. De enkele waarnemingen betreffen de melding van gegraven kuilen daterend uit de Late-Middeleeuwen en de vondst van een vuurstenen kling.

Voor het plangebied is door Econsultancy recentelijk een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd (bureau- en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek).⁵ Op basis van de resultaten van het onderzoek is geadviseerd om geen vervolgonderzoek te laten plaatsvinden. Er is sprake van een verstoord bodemprofiel tot in de rivierduinafzettingen (vorming van een zanderijgrond). Tevens heeft de geleverde onderzoeksinspanning, in de vorm van een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek, geen archeologische indicatoren opgeleverd.

⁵ Ten Broeke, 2015

Archeologische monumentenzorg in het landelijk gebied van Doetinchem Gemeente Doetinchem

Archeologische beleidskaart
RAAP-rapport 1943 kaartbijlage 2, blad 1, schaal 1:10.000

legenda

Archeologisch Waardevolle Gebieden (AWG)

 AWG categorie 1 (beschermd archeologisch monument met attentiezone 50 m)

 AWG categorie 2 (archeologische monumenten met attentiezone 50 m)

 AWG categorie 3 (bekende archeologische vindplaats met rondom attentiezone van 50 m)

 AWG categorie 4 (historische stadskern)

Archeologische Waardevol Verwachtingsgebieden (AWV)

 AWV categorie 5 (hoog-afgedekt)

 AWV categorie 6 (hoog)

 AWV categorie 7 (middelmatig)

 AWV categorie 8 (laag)

 AWV categorie 9 (laag voor nederzittingsresten, hoog voor geïsoleerde organische archeologische resten)

toevoegingen aan verwachtingsgebieden

 bovengrond afgegraven

 boven- en ondergrond afgegraven

 vergraven

onderzoeksmeldingen

 vervolgonderzoek of behoud aanbevolen voor het hele plangebied

 vervolgonderzoek of behoud aanbevolen voor een deel van het plangebied

 geen vervolgonderzoek of behoud aanbevolen

 definitief onderzoek afgerond

 status onbekend

overig

20369 AMK-nummer

123 catalogusnummer vindplaatsen voor de catalogusnummers binnen het stedelijk gebied van Doetinchem: zie catalogus RAAP-rapport 1835

125 ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer

 water

 grens stedelijk gebied Doetinchem

 grens gemeente Doetinchem

uitgangspunten archeologiebeleid (incl. onderzoeksverplichting)

Wettelijk beschermd rijksmonument. Bij planvorming is besluitname door het bevoegd gezag wettelijk vereist. Monumentenwetprocedure ex. artikel 11 is verplicht. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is bevoegd gezag voor archeologische rijksmonumenten, de gemeente voor gebouwde rijksmonumenten.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Eventuele archeologische resten afgedekt door een plaggendeek, waarschijnlijk goed geconserveerd. Bij bodemingrepen dieper dan 40 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 2.500 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en bij plangebieden groter dan 2.500 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek.

Voor het vaststellen van het onderzoekstraject moet het dossier uit het bodemarchief (BIS) door de gemeente worden beoordeeld.

Voor het vaststellen van het onderzoekstraject moet het dossier uit het bodemarchief (BIS) door de gemeente worden beoordeeld.

Zie beleid onderliggende verwachtingszone.

Plangebied

Monumenten

- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

Onderzoeksmeldingen

Waarnemingen, Vondsten

Categorie

- Nederzetting
- Grafcontext
- Verdedigingswerk
- Religieuze context
- Onbepaald

Periode

- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd
- Onbepaald

Figuur 13. Archeologische Gegevenskaart van het onderzoeksgebied

5.3 Historische geografie

Historische geografie, ofwel een historisch geografische analyse, geeft inzicht in de ruimtelijke ontwikkelingsgeschiedenis van een gebied of een plek. Het geeft een beeld van de ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis. Daarbij is een gebied of plek onlosmakelijk verbonden met de omgeving.

Het plangebied ligt midden in het rivierengebied van de Oude IJssel en hemelsbreed ongeveer 2,3 kilometer ten westen van de stadskern van Doetinchem. Op basis van historisch kaartmateriaal⁶ uit de tweede helft van de 18^e eeuw was het merendeel van het rivierengebied nog niet ontgonnen en was van oorsprong ook nauwelijks geschikt voor bewoning, vanwege de vochtige ondergrond. Hooguit waren deze gebieden extensief in agrarisch gebruik, bijvoorbeeld als grasgronden voor vee. Slecht enkele stroken waren in gebruik als akkerland. Dit betroffen de hogere en veelal geïsoleerde delen van aanwezige rivierduinen. Enkele zuidoost-noordwest gerichte natuurlijke water lagen zeer waarschijnlijk ingebed in een oude rivierbedding, als overgeërfd reliëf van een vlechtend systeem toen de Rijn aan het einde van de laatste ijstijd nog door dit gebied stroomde. Direct ten noordoosten van het plangebied lag een dergelijke watergang die verder ten noordwesten van het plangebied afwaterde op de Oude IJssel (zie figuur 14). Veelal lagen de boerderijen op overgangsposities, op de flanken van rivierduinen, waardoor het areaal aan akkergronden op het rivierduin kon worden gemaximaliseerd, terwijl er in de nabijheid ook een bron van (drink)water aanwezig was.

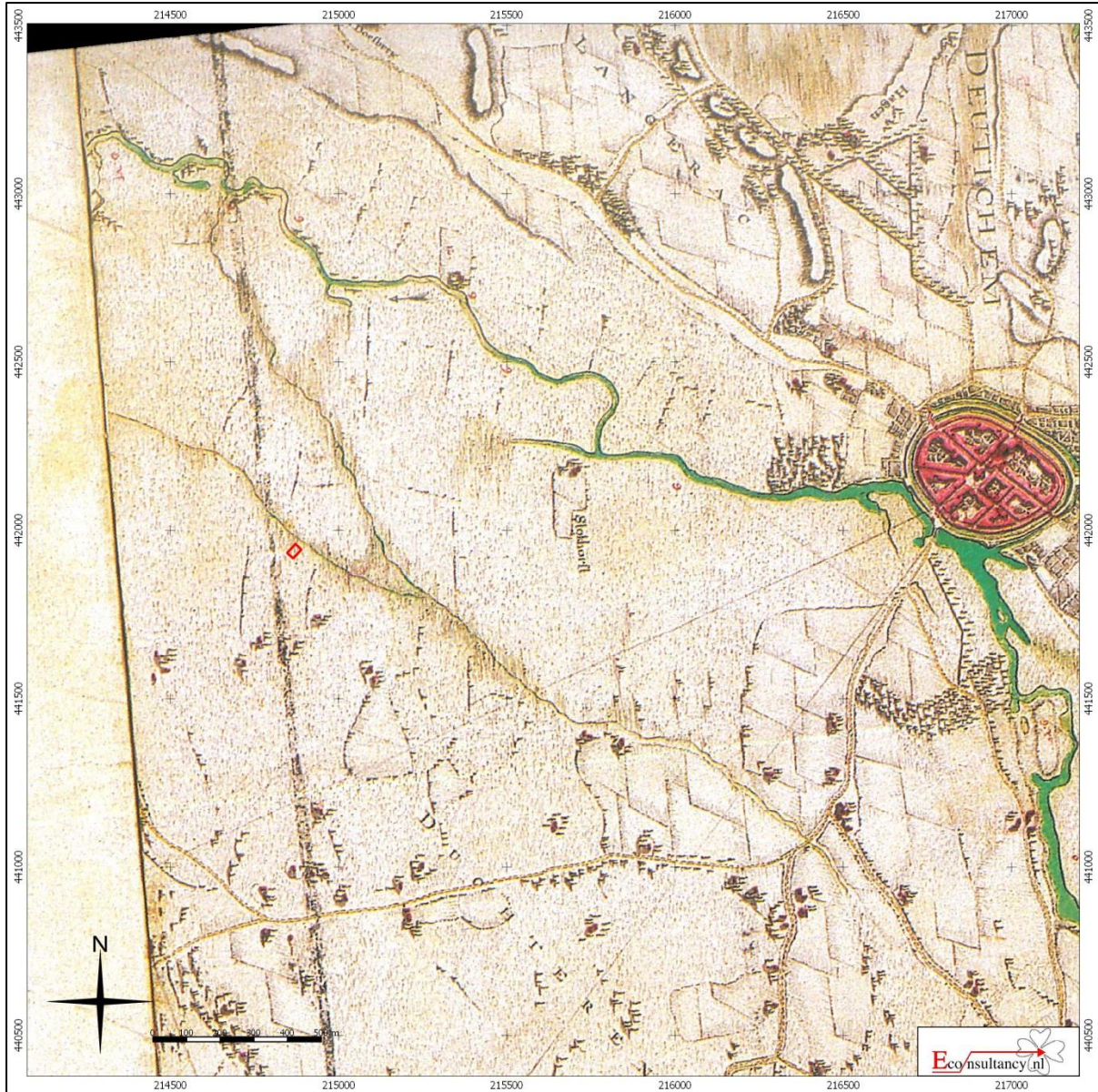
In het begin van de 19^e eeuw is het rivierengebied van de Oude IJssel in rap tempo ontgonnen. Het plangebied was in agrarisch gebruik genomen, als weiland/grasland (zie figuren 15 en 16). Direct ten zuidwesten van het plangebied liep de Belderstraat die de grens vormde van de ten zuidwesten gelegen akkergronden. Enkele boerenerven lagen langs de Belderstraat, waaronder de inmiddels verdwenen boerderij De Huut die circa 350 meter ten zuidoosten van het plangebied lag. Aan deze boerderij dankt de woonwijk zijn naam. Deze boerderij was aan het begin van de 19^e eeuw in het bezit was van Nicolaas Steengracht van Oosterland, lid van de 1e kamer der Staten Generaal.

De inmiddels gekanaliseerde watergang vrijwel direct ten noordoosten van het plangebied werd in eerste instantie aangeduid als de Tugt sleuf en later als de Wijnbergse loopgraaf.

Op het rivierduin kwamen grote aaneengesloten percelen akkerland voor. Ten noordoosten van het plangebied, dat min of op de flank van het rivierduin ligt, was land in lange verticale stroken verkaveld en vrijwel geheel in gebruik als grasland. Ten zuidwesten van het rivierduin was meer sprake van een mozaïekverkaveling met veelal percelen grasland, maar ook enkele percelen akkerland. Deze landschappelijke inrichting bleef voor langere tijd behouden. Hooguit enige herverkaveling van agrarische percelen vond plaats. Het ten zuiden gelegen spoortracé Zevenaar-Doetinchem is in 1887 in gebruik genomen (zie figuur 17).

In 1956 is het plangebied bebouwd geraakt met een woonboerderij met bijbehorende schuur, waarbij het huidige erf ontstaat gelegen aan de Belderstraat 16 (zie figuur 18). Het boerderijtje staat bekend onder de naam 'De Kleine Huet', afkomstig van het eerder genoemde boerderijcomplex De Huut. Op de voorgevel van de woonboerderij is de naam ingemetseld. In de jaren '70 van de 20^e eeuw is het plangebied alleen nog bebouwd met de bestaande woonboerderij (zie figuur 19). Tegelijkertijd verwijnt het boerderijcomplex De Huut. Een veeschuur was wel gebouwd direct ten noordoosten van het plangebied. In de jaren '90 van de 20^e eeuw is aan de achterzijde van de woning weer een bijgebouw (dubbelgarage) aanwezig (zie figuur 20).

⁶ www.watwaswaar.nl

Figuur 14. Situering van het plangebied binnen de Hottingerkaart uit 1773-1794 vanuit kaartblad 85

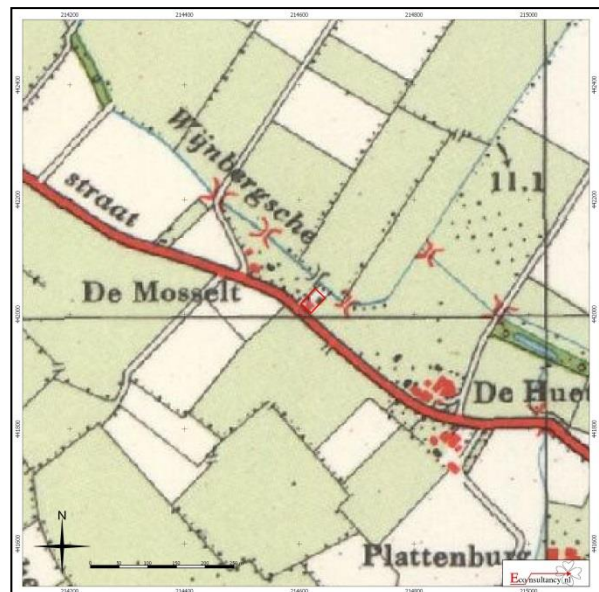
Figuur 15. Situering van het plangebied binnen de Kadastrele kaart uit 1822 (Minuutplan)

Figuur 16. Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1830-1850

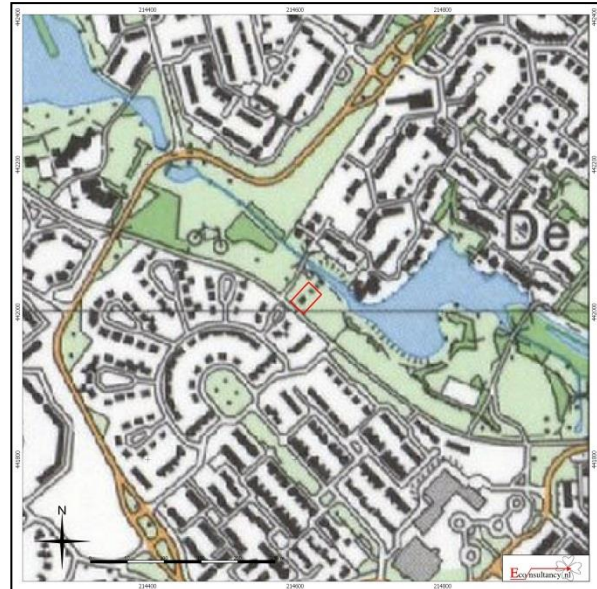
Figuur 17. Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1898 (Bonneblad)

Figuur 18. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1957

Figuur 19. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1977

Figuur 20. Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1995

De bestaande dubbelgarage in het noordoostelijke deel van het plangebied is pas in 1995 gebouwd. Zeer waarschijnlijk is gelijktijdig het oostelijke deel van het plangebied voorzien van een klinkerverharding. De onverharde terreindelen binnen het erf zijn in gebruik als een slecht onderhouden tuin en grotendeels begroeit met hoog gras met een begrenzing van een beukenhaag. In het noordwestelijke deel van de tuin staan enkele fruitbomen. De Belderstraat is in de huidige situatie in gebruik als fietspad met voor delen een naastgelegen stoep. Langs de zuidwestzijde van de Belderstraat komen direct woonpercelen voor.

Zowel ten noordwesten als ten zuidoosten van het plangebied zijn de terreinen ingericht als groenstrook, deel uitmakend van een in de jaren '90 van de 20^e eeuw ingericht wijkpark. Tussen het plangebied en de gekanaliseerde Wijnbergse loopgraaf komen dichtbegroeide bosschages voor. De huidige inrichting van het gebied geeft aan dat met de ontwikkeling van de woonwijk De Huet agrarisch karakter vrijwel geheel verdwenen is. Alleen de Belderstraat en de Wijnbergse loopgraaf verwijzen als structuur nog enigszins naar het verleden, hoewel deze dusdanig zijn vernieuwd respectievelijk gekanaliseerd. Figuur 21 betreft een verzameling van overzichtsfoto's van het plangebied en de directe omgeving.

Kijkend vanuit oostelijke richting naar de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Kijkend vanuit zuidelijke richting naar de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Kijkend vanuit westelijke richting naar de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Kijkend vanuit noordelijke richting naar de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Achterzijde van de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Voorzijde van de woonboerderij 'De Kleine Huet'

Figuur 21. Overzichtsfoto's van het plangebied en omliggende terreindelen

5.4 Historische bouwkunde

Vanuit historisch stedenbouwkundig oogpunt is de woonwijk De Huet alleen interessant voor wat betreft de jonge bouwkunst en stedenbouwkundige patronen uit de (na)oorlogse periode. Het gaat om een typische woonwijk die vanaf begin jaren '80 van de 20^e eeuw in rap tempo tot ontwikkeling is gekomen, vergelijkbaar met andere woonwijken de in de regio Achterhoek dan wel binnen de provincie Gelderland tot ontwikkeling zijn gekomen.

Zoals reeds aangegeven is de woonboerderij 'De Kleine Huet' in 1956 gebouwd (naoorlogse woonboerderij). Het betreft geen historisch erf en daarmee een historische boerderij die ontstaan/gebouwd is met de agrarische ontginning van het gebied. De woonboerderij betreft wel het enige restant van bebouwing uit de periode vóór de ontwikkeling van de woonwijk De Huet.

Bij de gemeente zijn in het bouwdoosje van de locatie Belderstaat 16 geen gegevens bekend van de bouw van de bestaande woonboerderij. Ook archiefonderzoek bij het Gelders Archief en het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers heeft geen gegevens opgeleverd.

Meest waarschijnlijk is het (mede) in gebruik geweest als woonboerderij voor de pachter van het voorheen nabijgelegen boerencomplex De Huut. Uit een veldbezoek blijkt dat dat de woonboerderij deels onderkelderd is direct naast de voordeur, langs de noordwestzijde. De bovenverdieping aan de achterzijde van het pand kon gebruikt worden als hooizolder. Het dak van de boerderij betreft een zadeldak bedekt met dakpannen. Op dit moment heeft de woning/woonboerderij een maatschappelijke bestemming. Het wordt beschouwd als een te renoveren vrijstaande woonboerderij.

De woonboerderij is verder geen rijksmonument dan wel een gemeentelijk monument.

6 CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

6.1 Cultuurhistorische waarden archeologie

Op basis van de verwachte kwaliteit en de daarbij behorende waarderingscriteria trefkans heeft het plangebied ten aanzien van het onderdeel archeologie een hoge waardering. Op basis van het archeologisch vooronderzoek heeft het plangebied voor beleefde kwaliteit, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit, met de daarbij behorende waarderingscriteria, geen waardering meer.

6.2 Cultuurhistorische waarden historische geografie

Voor zowel de beleefde, fysieke als inhoudelijke kwaliteit krijgt het plangebied ten aanzien van het onderdeel historische geografie een lage waardering. Het agrarisch karakter van het plangebied, als de omgeving ervan (akkerlanden op de hoger gelegen rivierduinen, graslanden in de lager gelegen riviervlaktes, boerenerven op een overgangspositie), is niet meer aanwezig. Het erf aan de Belderstraat is waarschijnlijk in 1995 opnieuw ingericht, gelijktijdig met de bouw van de dubbelgarage op het noordoostelijke deel van het plangebied. Alleen de Belderstraat en de Wijnbergse loopgraaf verwijzen als structuur nog enigszins naar het agrarische verleden van het gebied uit begin 19^e eeuw. De Belderstraat is echter diverse malen vernieuwd en in gebruik genomen als fietspad. De Wijnbergse loopgraaf is gekanaliseerd en deel uit gaan maken van aangelegde waterpartijen, als onderdeel van een wijkpark binnen de woonwijk De Huet. Deze waterpartijen zijn ook aan het zicht onttrokken door de aanwezigheid van dichte bosschages. Er zijn in de omgeving verder geen andere boerenerven behaald gebleven. Er is geen relatie meer met het inmiddels verdwenen boerderijcomplex De Huut.

6.3 Cultuurhistorische waarden historische bouwkunde

Voor het onderdeel historische bouwkunde krijgt het plangebied voor de beleefde kwaliteit een middelhoge tot lage waardering. Vanaf de Belderstraat is woonboerderij goed zichtbaar. De naam ingemetseld in de voorgevel bewijst dat het gaat om de woonboerderij 'De Kleine Huet' en legt een relatie met het inmiddels verdwenen boerderijcomplex De Huut. 'De Kleine Huet' betreft echter een naoorlogse woonboerderij, vele jaren jonger dan het boerderijcomplex De Huut.

Voor de fysieke kwaliteit krijgt het plangebied ook een middelhoge tot lage waardering. De woonboerderij bevindt zich in zijn oorspronkelijke staat. Alle stijlelementen zijn nog aanwezig. De bouwkundige staat van de woonboerderij vraagt echter om een renovatie.

Voor de inhoudelijke kwaliteit krijgt het plangebied een lage waardering. Zoals eerder aangegeven gaat het om een naoorlogse woonboerderij, niet gerelateerd aan de grootschalige agrarische ontginning van het gebied aan het begin van de 19^e eeuw (geen pionierskarakter). De woonboerderij betreft geen rijksmonument dan wel een gemeentelijk monument. Verder ligt de woonboerderij solitair ingebouwd te midden van een omvangrijke woonwijk en daardoor volledig heringerichte omgeving.

7 SAMENVATTINGEN EN CONCLUSIE

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Doetinchem een cultuurhistorische quickscan uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Belderstraat 16 te Doetinchem in de gemeente Doetinchem.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een mogelijke verandering van de bestemming en is gericht op de facetten archeologie, historische geografie en historische (steden)bouwkunde. Op basis van waarderingscriteria voor deze drie facetten is het plangebied gewaardeerd.

Het plangebied heeft een landschappelijke ligging binnen het rivierenlandschap van de Oude IJssel en specifiek op een rivierduin die tijdens de laatste koude periode van de laatste ijstijd (het Jonge Dryas) is gevormd, bovenop het in het Pleniglaciaal reeds gevormde *Laagterras*. Direct ten noordoosten van het plangebied ligt een oude rivierbedding, binnen het lager gelegen rivierdal van het tijdens het Jonge Dryas gevormde *Terras X*. In het Vroeg-Holoceen is een pakket overstromingsklei afgezet. De te verwachten bodemopbouw betreft dan ook een oude rivierkleigrond. Waarschijnlijk is deze kleilaag door agrarische bewerking van het plangebied vermengd met het onderliggende rivierduinzand, waardoor een zogenaamde zanderijgrond is ontstaan.

Het plangebied heeft een hoge verwachting op het voorkomen van archeologische resten. De rivierduinen vormen over het algemeen gunstige bewoningslocaties (hoge ligging en van nature goed ontwaterd). Voor het plangebied is reeds een archeologisch vooronderzoek, op basis waarvan geconcludeerd is dat er geen aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Hierdoor heeft het plangebied voor beleefde kwaliteit, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit, met de daarbij behorende waarderingscriteria, geen waardering meer.

Ook ten aanzien van het onderdeel historische geografie krijgt het plangebied voor zowel de beleefde, fysieke als inhoudelijke kwaliteit een lage waardering. Het agrarisch karakter van het plangebied, als de omgeving ervan (akkerlanden op de hoger gelegen rivierduinen, graslanden in de lager gelegen riviervlaktes, boerenerven op een overgangspositie), is niet meer aanwezig. Het erf aan de Belderstraat is waarschijnlijk in 1995 opnieuw ingericht, gelijktijdig met de bouw van de dubbelgarage op het noordoostelijke deel van het plangebied. Alleen de Belderstraat en de Wijnbergse loopgraaf verwijzen als structuur nog enigszins naar het agrarische verleden van het gebied uit begin 19^e eeuw.

De Belderstraat is echter diverse malen vernieuwd en in gebruik genomen als fietspad. De Wijnbergse loopgraaf is gekanaliseerd en deel uit gaan maken van aangelegde waterpartijen, als onderdeel van een wijkpark binnen de woonwijk De Huet. Deze waterpartijen zijn ook aan het zicht onttrokken door de aanwezigheid van dichte bosschages. Er zijn in de omgeving verder geen andere boerenerven bewaard gebleven. Er is geen relatie meer met het inmiddels verdwenen boerderijcomplex De Huut die circa 350 meter ten zuidoosten van het plangebied heeft gelegen en waarvan de woonwijk De Huet zijn naam dankt.

Voor het onderdeel historische bouwkunde krijgt het plangebied een middelhoge tot lage waardering voor bovengenoemde kwaliteiten. De in 1956 gebouwde woonboerderij 'De Kleine Huet' is goed zichtbaar. Dat het om 'De Kleine Huet' gaat wordt duidelijk bevestigd door de ingemetselde naam in de voorgevel. Het betreft echter geen historisch boerenerf en is dan ook vele jaren jonger dan het boerderijcomplex De Huut. De woonboerderij betreft tevens geen rijksmonument dan wel een gemeentelijk monument.

De cultuurhistorische waarden van het plangebied is over het algemeen gesproken laag/cultuurhistorische facetten krijgen een lage waardering.

In het plangebied komen dan ook geen beschermde cultuurhistorische waarden voor die een belemmering zouden kunnen vormen voor of randvoorwaarden zouden geven aan ontwikkeling van de locatie.

LITERATUUR

- Alterra, 2003: *Digitale Geomorfologische kaart van Nederland*, schaal 1:25.000.
- Baas, H.G. & Ligtendag, W.A., 1994: *Project 33 NBP Top down: een methode van selectie en waardering van historisch-geografische elementen en patronen in het landschap op basis van de landschapsgenese*. Hoorn.
- Berendsen, H.J.A. 2008: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.
- Berendsen, H.J.A. 2005: *Fysische Geografie van Nederland, deel 4: Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Van Gorcum, Assen.
- Broeke, E.M. ten, 2015: *Archeologisch bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek Belderstraat 16 te Doetinchem, gemeente Doetinchem*. Econsultancy Archeologisch Rapport 15075920 DOE.GEM.ARC. Doetinchem.
- Cohen, K.M., Stouthamer, E., Hoek, W.Z., Berendsen†, H.J.A. & Kempen, H.F.J., 2009: *Zand in banen. Zanddiepte kaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Provincie Gelderland.
- Mulder, E.F.J. de, Geluk, M.C., Ritsema, I.L., Westerhoff, W.E., Wong, T.E. 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Oosterhout, F. van, 2008: *Archeologische monumentenzorg in het stedelijk gebied van Doetinchem. Toelichting op de archeologische waarden- en verwachtingskaart en beleidskaart*. RAAP-rapport 1835, deel 1.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2008: *Samenvatting van de Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*. ISBN: 978-90-5799-141-7. Amersfoort.
- Ruijgrok, E.C.M. & Bel, D.J.F., 2008: *Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*. Witteveen & Bos projectnummer UT382-2-1. Deventer
- Stichting voor Bodemkartering, 1966: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 40 Oost/Arnhem*.

BRONNEN

AHN; internetsite, september 2015.
<http://www.ahn.nl>

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, september 2015.
<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>

Atlas Gelderland: internetsite, september 2015.
[http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/\(S\(rspihkqkjzfn dpf3hglz5t45\)\)/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland](http://ags.prvgld.nl/GLD.Atlas/(S(rspihkqkjzfn dpf3hglz5t45))/Default.aspx?applicatie=AtlasGelderland)

Cultuurhistorische waardenkaart Gelderland: internetsite, september 2015.
<http://flamingo.prvgld.nl/viewer/app/Gelderschecultuurhistorie>

Wat Was Waar; internetsite, september 2015.
<http://www.watwaswaar.nl>

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtname van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water, geluid en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

